

Марија Амповска

Доцент,

Правен факултет, Универзитет "Гоце Делчев" Штип

E-mail: marija.ampovska@ugd.edu.mk

УДК.347.964.3(497.7)

ОСИГУРУВАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТ НА ИЗВРШИТЕЛОТ ВО МАКЕДОНСКОТО ПРАВО

Апстракт

Во трудот централно место зазема осигурувањето од одговорност на извршителот во македонското право, од аспект на задолжителното осигурување предвидено со правните прописи. Со оглед на тоа дека предмет на осигурувањето е законски уредената одговорност на извршителот за штета што ќе ја причини на трети лица при вршење на својата дејност, трудот дава приказ и на граѓанско-правната одговорност на извршителот, како специфичен вид на професионална одговорност, од аспект на нејзина уреденост со *lex specialis*, како и од аспект на правната теорија. На тој приказ се надоврзува анализата на осигурувањето од одговорност на извршителот, преку призмата на нејзината правна природа, правни извори и правна уреденост. Имајќи во предвид дека подетална уреденост на овој вид осигурување од одговорност е содржана единствено во посебните услови на осигурувачот, фокусот ќе биде ставен на нивните одредби, со цел да се направи анализа на нивната усогласеност со законските одредби, како и меѓусебната усогласеност. Крајната цел е преку анализа на спецификите на осигурувањето на одговорноста на извршителот да се одговори на прашањето дали истото ги исполнува целите на своето постоење – дали претставува правно исполнет предуслов за остварување заштита на оштетените лица, а во исто време да го социјализира ризикот од вршење на професионални дејности, без притоа да се изгуби чувството на одговорност и да се умртви степенот на внимание кај осигуреникот – извршителот.

Клучни зборови: *осигурување од одговорност, професионална одговорност, извршител, надомест на штета.*

Marija Ampovska

Assistant Professor, Faculty of Law in Shtip, University “GoceDelchev” Shtip, Republic of Macedonia

E-mail: marija.ampovska@ugd.edu.mk

ENFORSEMENT AGENT’S LIABILITY INSURANCE IN MACEDONIAN LAW

Abstract

The focal point in this paper is the enforcement agent’s liability insurance in the Macedonian legal system, analyzed from the aspect of mandatory insurance. Having in mind that the subject of this insurance is legal liability for personal injury or property damage sustained by third parties arising during the course of the activities, this paper, firstly, shows the civil liability of the enforcement agent as a specific kind of professional liability, from the aspect of *lex specialis* legal regulation and legal theory. This analysis builds on the enforcement agent’s liability insurance, through the prism of its legal nature, legal sources and legal regulation. Bearing in mind that a more detailed regulation of this type of liability insurance is contained solely in the specific terms of the insurer, the focus will be placed on their provisions in order to analyze their compliance with the legal provisions as well as with one another. The ultimate goal is: analyzing the specifics of the insurance should answer the question whether it meets the goals of its existence - whether it is suitable to provide protection of the damaged persons, while at the same time to socialize the risk of performing professional activities, without losing the sense of responsibility and without reducing the degree of attention of the insured person - the enforcement agent.

Keywords: *liability insurance, professional liability, enforcement agent, compensation of damage.*

1. Воведни напомени

Во правната теорија среќаваме продлабочено разликување помеѓу три поими – занимање, професија и слободна професија. Истите се дефинираат како сложени категории кои во себе содржат социолошка, политичка, економска, правна и

техничко-технолошка димензија.¹ Се смета дека поимот занимање е поширок поим од поимот професија и настанува како резултат на општествената поделба на трудот, а престанува да постои како резултат на општествениот развој.² Разликувањето на професијата од занимањето е обележје на современиот облик на општествена слоевитост и истото е структурално, инструментално и идеолошки оправдано и втемелено.³

Во денешно време од општиот поим професија, како дејност со која некој се занимава и остварува приходи, се издвојува поимот слободна професија која се врзува со вршењето на одредена интелектуална дејност, па може да се сретне во литературата и како интелектуална професија. За припадници на интелектуалните професии се сметаат вршителите на правно регулираните професии, односно адвокати, извршители, нотари, судии, јавни обвинители, стечајни управници, како и сите медицински и сродни професии, архитекти, овластени градители, ревизори, сметководители и слично, а во голем дел од правните системи овој поим се проширува и на припадниците на уметничките професии.⁴ Иако во правната теорија сè уште не постои општо прифатен поим на интелектуална професија, ниту пак постои потполна согласност за тоа кои професии спаѓаат под овој поим, несомнено е постоењето на причината за ваквото izdelување од општиот поим професија. Се работи за развивањето на посебни, истовремено суштествени, карактеристики по кои интелектуалните професии битно се разликуваат од останатите професии.⁵

2. Поим на извршители

Извршител е лице именувано од Министерството за правда согласно одредбите на Законот за извршување⁶ кое врши јавни овластувања, како што се извршување на извршни исправи на судот, нотарот или органот чие седиште е

¹ Dragana Knežić-Popović, Ljubiša Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 31.

² Đukić Ostoja, Profesionalna etika I njen značaj, *Srpska pravna misao*, Banja Luka br. 1-4/1995, str. 345 spored D. Knežić-Popović, Lj. Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 33.

³ Повеќе за разликувањето на овие поими кај D. Knežić-Popović, Lj. Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 35.

⁴ Silvija Petrić, Odgovornost odvjetnika za savjet i mišljenje, *Zbornik Pravnog fakulteta u Sveučilišta u Rijeci*, Rijeka, 2010, 24.

⁵ Повеќе за овие карактеристики кај S. Petrić, Odgovornost odvjetnika za savjet i mišljenje *Zbornik Pravnog fakulteta u Sveučilišta u Rijeci*, Rijeka, 2010, 25.

⁶ "Службен весник на Република Македонија" бр. 72/2016.

на подрачјето за коешто е именуван, а врши и други работи утврдени со закон.⁷ Законот за извршување ја регулира правната професија извршител од неколку аспекти: преку позицијата и опфатот на професионално делување, преку условите за вршење на професијата, одговорноста за штета и осигурувањето на извршителите од одговорност за штета. Дејноста на извршителот е регулирана и во акти на Комората на извршители на Република Македонија. Најпрво, тоа е Статутот на Комората на извршители на Република Македонија од 20.06.2016 година.⁸ Во него се содржани низа одредби од членот 60 до членот 81 со кои се уредуваат правата и должностите на извршителите, замениците на извршителите, помошниците на извршителите и приправниците кај извршителите. Согласно Статутот на Комората на извршители на Република Македонија извршителот ги спроведува извршните дејствија независно, самостојно, непристрасно и слободно врз основа на закон.⁹ Самиот Статут упатува на примената на другиот акт на Комората на извршители на Република Македонија, а тоа е Кодекс на професионална етика на извршителите.¹⁰ Зборуваме за членот 66 од Статутот на Комората на извршители на Република Македонија според кој: *"Однесувањето на извршителите при нивната работа, меѓу себе како колеги, како и спрема странките, се регулира со Кодексот на професионална етика на извршителите. Непочитувањето на одредбите од Кодексот за професионалната етика на извршителите претставува дисциплинска повреда."* На овој начин индиректно се упатува на сите дејствија на извршителот, дефинирани и уредени како дисциплински повреди, кои во исто време можат да се јават и како штетни дејствија во смисла на општиот услов за настанување граѓанско-правна одговорност за штета. За ова прашање значајна е одредбата од Кодексот за професионална етика на извршителите која е содржана во членот 3 и според која извршителот е должен стручно и совесно да ги применува одредбите на законот за извршување и подзаконските акти и да се однесува на начин што ќе го штити и придонесува за угледот на професијата извршител и на Комората на извршители на Република Македонија. Исто така овој акт содржи определување на должностите што извршителот ги има спрема странките во извршувањето, што воедно го дефинира опфатот на неговата одговорност за штета во секој случај на повреда на оваа должност. Уште еден акт на Комората на извршители е од значење за професионалната одговорност на извршителите, а тоа е Правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка од 29.05.2018 година.¹¹ Истиот е значаен бидејќи во него

⁷Член 32 од Закон за извршување.

⁸Достапен на http://kirm.mk/?page_id=39 пристапено на 07.04.2018.

⁹Член 61 од Статутот на Комората на извршители на Република Македонија

¹⁰Достапен на http://kirm.mk/?page_id=39 пристапено на 07.04.2018.

¹¹Достапен на http://kirm.mk/?page_id=39 пристапено на 07.04.2018.

се разработува стандардот на внимание со кое треба да постапува извршителот при вршење на своите овластувања. Во членот 5 од Правилникот за дисциплинска повреда и дисциплинска постапка се вели дека извршителот одговара дисциплински за своето нестручно и несовесно работење, ако со своето однесување при спроведување на извршувањето врши повреда на службената должност, предвидена во Законот за извршување, подзаконските акти и актите на Комората, со кои се уредува работењето на извршителот. Притоа како нестручно постапување се смета секоја повреда на законот, со која при спроведувањето на извршувањето извршителот предизвикува повреда на правата на странките во постапката или на трети лица. Несовесно постапување, пак, е постапување спротивно на етичките норми, професионалните стандарди и правила на извршителската должност. Во случај кога со ваквиот начин на постапување извршителот воедно ќе причини штета на трети лица, освен дисциплинската одговорност настанува и одговорност за причинетата штета.

3. Правна природа на одговорноста на извршителот

Најопшто зборувајќи, професионалната одговорност постои секогаш кога носител на одредена професија ќе ги повреди обврските кои за него произлегуваат во постапката на давање на професионални услуги на неговите корисници. Секоја професија содржи одредени посебности па затоа прашањето за професионалната одговорност се поставува одделно за секоја од овие професиите. Така на пример, медицинската дејност како слободна професија строго се разликува од дејноста на носителите на било која друга професија, од причина што таа содржи во себе многу специфични елементи кои се својствени само за неа.¹² Професионалната одговорност може да настане со повреда како на законска, така и на договорна обврска на носителите на одредена слободна професија во рамки на вршењето, односно пружањето на професионални услуги на навните корисници. Понатаму, професионалната одговорност може да се јави како граѓанско - правна одговорност, дисциплинска одговорност и кривична одговорност. Секоја од одговорностите на носителите на професија претпоставува постоење на посебни правни правила со кои се утврдуваат условите за настанување на одговорност, постапката во која тие се утврдуваат и органите надлежни за утврдување и изрекување на санкции. Предмет на интерес за нас е единствено граѓанско - правната одговорност на вршителите на правна професија за штета причинета при вршење на нивната дејност и осигурувањето од истата. Граѓанско-правната одговорност се одразува во односот на носителот

¹²Види повеќе за слободните професии кај D. Knežić-Popović, Lj. Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 153.

на професијата и корисникот на неговите услуги, а целта на нејзиното постоење е да се обезбеди обесштетувањена лицата кај кои ќе настанат штетни последици како резултат на професионална грешка.

Приказот на граѓанско-правната одговорност на извршителот преку анализа на неговата природа и правна уреденост е од значење за овој труд бидејќи истата е предмет на договорот кој произлегува од задолжителното осигурување на извршителите и затоа во кратки црти ќе биде изложена пред да се премине на анализа на осигурувањето од одговорност.

Посебното правило за одговорност на извршителот во нашето право се наоѓа во Законот за извршување. Според посебното правно правило извршителот е одговорен за целата штета што ја причинил на странката или спрема трети лица, со незаконито спроведување на извршните дејствија и со неисполнување на должностите што ги има како извршител според овој закон.¹³ Освен за своите дејствија, извршителот е одговорен и за штетата која ќе произлезе од извршување на поединечни дејствија што ги предизвикале заменикот на извршителот или полномошникот на извршителот.¹⁴ Во првиот случај не е спорно дека станува збор за лична одговорност на извршителот заснована на негова вина. Иако законската одредба не зборува конкретно за видот на вина што е потребен за настанување на одговорноста, сепак, на основ на примената на општите правила на облигационото и отштетното правило може да се заклучи дека одговорност настанува во случај на обично невнимание, односно однесување спротивно на правниот стандард "добар стручњак". Уште повеќе одговорност на извршителот ќе постои и кога штетата ја причинил со некој од потешките видови на вина – крајно невнимание или намера. Разлика ќе постои во поглед на докажувањето односно претпоставувањето на вината бидејќи според општата теорија на отштетното право обичното невнимание се претпоставува, а намерата и крајното невнимание ги докажува оштетениот.¹⁵ Стандардот добар стручњак се определува и со помош на одредбите на законот според кои се дефинира нестручно постапување и несовесно постапување.¹⁶

Во вториот случај зборуваме за правна ситуација во која едно лице се јавува како фактички штетник, а тоа се заменикот на извршителот или полномошникот на

¹³Член 43 став 1 од Закон за извршување.

¹⁴Член 43 став 3 од Закон за извршување.

¹⁵Гале Галев, Јадранка Дабовиќ Анастасовска, *Облигационо право* ЦЕППЕ, Скопје, 2009, 683.

¹⁶Притоа нестручно постапување е повреда на законот со кое при спроведувањето на извршувањето извршителот причинил штета или предизвикува повреда на правата на странките во постапката или на трети лица додека несовесно постапување е постапување спротивно на Кодексот за професионалната етика на извршителите и обврските предвидени во Статутот и другите општи акти на Комората

извршителот, а друго лице се јавува како правен штетник, а тоа е извршителот. Во најширока смисла на зборот тука зборуваме за одговорност за друг¹⁷ иако не е посебно уредена во нашиот ЗОО така што не можеме да зборуваме за евентуална правна импликација што оваа категоризација би ја имала врз уредувањето на одговорноста во овие случаи.¹⁸ Законски е регулирана обврска за регрес на исплатен надомест што ја има извршителот спрема осигурувачот во случај кога штетата е причинета по вина на извршителот.¹⁹ Од друга страна односот на извршителот со заменик извршителот и со полномошникот не е регулиран со Закон за извршување.

4. Правни извори на осигурувањето од одговорност на извршителот

Во правната литература се среќаваме со поимното определување на осигурувањето од професионална одговорност како правен однос на осигурување кој настанува врз основа на договор, односно кога е задолжително, врз основа на закон и склучен договор, помеѓу осигурувачот и осигуреникот кое има две функции: примарна функција, односно заштита на лицата кои можат да бидат оштетени при користење на професионални услуги и секундарна функција, односно заштита на давателот на услуги од товарот на надоместот на штета што може да го причини на корисниците на услуги.²⁰

По својата правна природа осигурувањето од одговорност на извршителот е договор за осигурување од одговорност, па оттаму и основниот правен извор за негово регулирање е Законот за облигационите односи (во натамошниот текст ќе се користи кратенката ЗОО)²¹. Во прв ред применливи се одредбите на овој закон за осигурување од одговорност²² а со оглед на тоа што осигурувањето од одговорност се смета за подвид на осигурување на имот, применливи се и

¹⁷Одговорност за штета во правната професија, доцент д-р Неда Здравева, Правен факултет Јустинијан Први Скопје, <http://www.jpacademy.gov.mk/upload/materijali%202015/PPP%20Doc.dr%20Neda%20Zdraveva.pdf>, пристапено на 06.03.2018.

¹⁸Македонскиот Закон за облигационите односи познава одговорност за друг, како посебен вид на одговорност под кој одредбите ги подведуваат одговорноста за лица без деликтна одговорност и одговорноста врз основа на справедливост како посебни случаи на одговорност (членовите 151-157).

¹⁹Член 43 став 4 од Закон за извршување.

²⁰Slavnić Jovan, Osiguranje od profesionalne odgovornosti danas, *Revija za pravo osiguranja broj 3/006*, 23-37, str. 24.

²¹ Закон за облигационите односи, "Службен весник на Република Македонија" број 18/2001, 78/2001, 04/2002, 59/2002, 05/2003, 84/2008, 81/2009 и 123/130.

²²Содржани во членовите 996 и 997 од Законот за облигационите односи.

општите одредби за осигурување на имот²³, како и заедничките одредби²⁴ за имотни осигурувања и осигурување на лица.²⁵ Сепак, предност пред примената на сите овие одредби имаат одредбите од Закон за извршување како *lex specialis* во оваа материја. Осигурувањето од одговорност за штета причинета спрема трети лица според овој закон е задолжително. Ова произлегува од членот 35 став 5 според кој: "*Комората веднаш, а не подоцна од три дена од денот на изготвувањето на мислењето од претседателот на Комората за утврдување на просторните услови и склучениот договор за осигурување од одговорност за штета сторена на трети лица, ќе го определи и објави во „Службен весник на Република Македонија“ датумот на почетокот со работа на извршителот.*" Извршителот е должен до Комората да достави доказ за секој склучен договор за осигурување од одговорност од штета веднаш по склучување на истиот. Во случај извршителот да не ја исполни оваа законска обврска, Претседателот на Комората го известува Министерството за правда, во рок од 30 дена по истекот на полисата за осигурување.²⁶ На овој начин Министерството за правда врши надзор над работата на извршителот, следејќи дали тој има уредно осигурување од одговорност за штетата што може да ја причини при своето работење.²⁷ Доколку извршителот не ја доставил полисата за осигурување од одговорност за штета до Комората во рокот определен со овој закон, согласно член 65 од Законот за извршување може да му се изрече дисциплинска мерка парична казна или привремено одземање на правото за вршење на должноста извршител. Освен што постоењето на договорот е услов за почеток со работа, истиот е предвиден и како услов за разрешување на извршителот, доколку извршителот не го продолжува уредно своето осигурување од одговорност²⁸, а може да се јави и како причина за изречување глоба во износ од 1.000 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на претседателот на Комората за прекршок, доколку извршителот не доставува податоци за полисите за осигурување до Министерството за правда.²⁹

Сепак, подеталното уредување на осигурувањето од одговорност на извршителот во нашето право го наоѓаме во општите услови за осигурување од одговорност на осигурителните компании³⁰ и во посебните услови за

²³Содржани во Оддел 2 Отсек 1 од член 980-985 од Законот за облигационите односи.

²⁴Од член 953 до член 979 од Законот за облигационите односи.

²⁵Loris Belanić, *Osiguranje od odgovornosti odvjetnika, Zbornik Pravnog fakulteta u Sveučilišta u Rijeci*, Rijeka, 2010, 265.

²⁶Член 43 став 7 и став 8 од Закон за извршување.

²⁷Член 54 став 1 од Закон за извршување.

²⁸Член 73 став 1 точка д од Закон за извршување.

²⁹Член 253 став 1 од Закон за извршување.

³⁰Општи услови за осигурување од одговорност на Кроација осигурување <http://w.crosig.mk/%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8-%D0%B8->

осигурување од одговорност на извршители.³¹ Општите услови за осигурување од одговорност се применуваат според генералната одредба која гласи: "*Овие услови се применуваат за осигурување од одговорност, а во колку одговорноста се осигурува со некој друг вид осигурување, овие Услови се применуваат ако тоа го предвидуваат условите за тој вид на осигурување.*"³² Со оглед на тоа дека во практиката на осигурителните компании е познат посебен вид на осигурување од одговорност, а тоа е осигурувањето од одговорност на извршителите и за истиот се креирани посебни услови, истите имаат приоритет при примена. Во случај на склучување на договор за осигурување според одредени посебни услови за осигурување на извршителите, како составен дел на договорот се јавуваат и општите услови за осигурување од одговорност, а доколку нивната содржина е спротивна на посебните услови, се применува соодветната одредба од посебните услови.³³ Токму затоа анализата ќе се фокусира на посебните услови за осигурување од одговорност на извршителите, односно на карактеристиките на осигурувањето од одговорност на извршителот кои произлегуваат од регулативата содржана во тие посебни услови.

<https://www.triglav.mk/wps/wcm/connect/52ea7cbe-7833-4594-8d7b-bfdce20e20a3/Posebni+uslovi+na+dejnost.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=52ea7cbe-7833-4594-8d7b-bfdce20e20a3>, пристапено на 10.06.2018;
Општи услови за осигурување од одговорност од дејност на Триглав Осигурување АД,
<https://www.triglav.mk/wps/wcm/connect/52ea7cbe-7833-4594-8d7b-bfdce20e20a3/Posebni+uslovi+na+dejnost.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=52ea7cbe-7833-4594-8d7b-bfdce20e20a3>, пристапено на 10.06.2018.

³¹Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Еуролинк осигурување АД Скопје, <http://www.eurolink.com.mk/uploads/13-08.pdf>, пристапено на 15.06.2018;
Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Кроација осигурување АД Скопје <http://w.crosig.mk/%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8> пристапено на 15.06.2018;
Посебни услови за осигурување одговорност на судски извршители на Уника осигурување, http://www.uniqa.mk/repository/media_cnt/UNIQA-Macedonia-2018/34.Posebni~20uslovi~20za~20osiguruvanje~20odgovornost~20na~20sudski~20izvrsite li_hcm0105150.pdf, пристапено на 15.06.2018; Услови за осигурување од одговорност на извршители на Винер – Виена Иншуренс Груп Скопје, <http://www.winner.mk/wp-content/uploads/2017/02/%D0%A3%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%98%D0%B7%D0%B2%D1%80%D1%88%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8.pdf>, пристапено на 15.06.2018.

³² Член 1 од условите наведени во фуснота 31.

³³Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Еуролинк осигурување АД Скопје, <http://www.eurolink.com.mk/uploads/13-08.pdf>, пристапено на 15.06.2018.

5. Карактеристики на осигурувањето од одговорност на извршителот

5.1. Склучување на договор за осигурување од одговорност на извршителот

Согласно одредбите на ЗОО и нашата правна теорија, во македонското право, во однос на прашањето за моментот на настанување на договорот (перфекција на договор) е прифатена теоријата на прием, според која договорот е склучен во моментот кога понудувачот го примил писменото или телеграмата со која понудениот дава изјава за прифаќање на понудата.³⁴

Од друга страна, во рамки на посебните услови на осигурувачите се среќаваме со одредбата дека договорот за осигурување се склучува врз основа на усна или писмена понуда, а склучен е кога договорните страни ќе потпишат полиса за осигурување,³⁵ односно кога согласно законот за вршење на дејноста судски извршител, извршителот или комората ќе поднесат барање за осигурување.³⁶ Според истите, обврската на осигурувачот започнува по истек на 24 часот од денот кој во договорот за осигурување е означен како почеток на осигурувањето, а престанува со истекот на 24 часот од денот кој во договорот за осигурувањето е наведен како ден на истек на осигурувањето. Од една страна постои неусогласеност меѓу законската регулатива и содржината на посебните услови во поглед на моментот на склучување на договорот, а од друга страна постои дополнителна конфузија што ја создава одредбата во посебните услови која зборува за два посебни моменти, како моменти на склучување на договорот – потпишување на полисата и поднесување барање за осигурување. Ова понатаму може да резултира во двострука покриеност со осигурување или "дупка" во покриеноста, што за извршителот може да биде негативно како од аспект на

³⁴Види Г. Галев, Ј. Дабовиќ Анастасовска, *Облигационо право* ЦЕППЕ, Скопје, 2009, 462 и членовите 23 став 1:" *Договорот е склучен оној момент кога понудувачот ќе ја прими изјавата од понудениот дека ја прифаќа понудата*" и 32 став 1:" *Понудата е прифатена кога понудувачот ќе ја прими изјавата од понудениот дека ја прифаќа понудата*" од ЗОО.

³⁵ Член 6 од Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Еуролинк осигурување АД Скопје, <http://www.eurolink.com.mk/uploads/13-08.pdf>, пристапено на 15.06.2018.

³⁶ Член 7 од Посебни услови за осигурување одговорност на судски извршители на Уника осигурување, http://www.uniqa.mk/repository/media_cnt/UNIQA-Macedonia-2018/34.Posebni~20uslovi~20za~20osiguruvanje~20odgovornost~20na~20sudski~20izvrsite li_hcm0105150.pdf, пристапено на 15.06.2018 и член 6 од Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Кроација осигурување АД Скопје <http://w.crosig.mk/%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8> пристапено на 15.06.2018.

потенцијалната одговорност за штета, така и од аспект дисциплинската одговорност спрема Комората на извршители.³⁷

5.2. Субјекти кај договор за осигурување од одговорност на извршителот

Како субјекти кај договорот за осигурување се јавуваат осигуреникот, осигурувачот, договорувач на осигурувањето, оштетеното лице и други лица кои се опфатени со осигурувањето. Како осигурувач се јавува друштво за осигурување, во согласност со законските одредби. Како осигуреник се јавува извршителот. Извршителот како осигуреник има посебни својства кои влијаат непосредно на содржината на правниот однос кој се воспоставува кај осигурувањето од одговорност. Тој однос се воспоставува помеѓу осигурувачот и осигуреникот со цел извршителот да се ослободи од последиците на неговата одговорност, односно од обврската за надомест на штета спрема корисникот на професионалните услуги.³⁸ Постои и категоријата "други лица опфатени со осигурувањето" каде се јавуваат заменикот на извршителот и помошникот на извршителот. Во посебните услови ова е уредено со одредбата дека предмет на осигурувањето е и законската одговорност на заменикот и помошникот на извршителот за причинети штети кои ќе ги предизвика при обавување на основната дејност, во време кога со договор или одобрение го заменува отсутниот извршител,³⁹ односно со незаконито спроведување на извршни дејствија и со неисполнување на должностите кои согласно Законот за извршување и овластувањата кои им се дадени од страна на извршителот се должни да ги спроведат и извршат.⁴⁰ Замениците и полномошниците не се договорни страни на договорот за осигурување од одговорност, но ако некое од овие соосигурени лица причини штета на корисникот на професионалните

³⁷Ema Menđušić Škugar, *Obavezno osiguranje od odgovornosti odvjetnika, Zbornik radova s međunarodne znanstveno-stručne konferencije Hrvatski dani osiguranja 2017*, Zagreb, 2017, 83-84. Во нашето право истата конфузија се јавува и кај осигурувањето од одговорност на адвокатот види Marija Amrovska, *Lawyer's professional liability insurance in Macedonian law, Зборник радова Универзално и особено у право*, Косовска Митровица, 2018, pp. 377-395, стр. 382.

³⁸D. Knežić-Popović, Lj. Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 235.

³⁹ Член 1 став 2 од Посебни услови за осигурување одговорност на судски извршители на Уника осигурување, http://www.uniqa.mk/repository/media_cnt/UNIQA-Macedonia-2018/34.Posebni~20uslovi~20za~20osiguruvanje~20odgovornost~20na~20sudski~20izvrsite li_hcm0105150.pdf, пристапено на 15.06.2018.

⁴⁰ Член 1 став 2 од Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Еуролинк осигурување АД Скопје, <http://www.eurolink.com.mk/uploads/13-08.pdf>, пристапено на 15.06.2018.

услуги, осигурувачот е должен да ја надомести, ако кај него не постои причина за исклучување на осигурувањето, дури и во случај кога причината за исклучување го погодува носителот на слободна професија во својство на договарач на осигурувањето – осигуреник.⁴¹

Во правната теорија се вели дека во современото право, кај осигурувањето од професионална одговорност, посебно значење се дава на корисникот на професионални услуги, кој се јавува во својство на оштетено лице. Оваа посебна положба се гледа во привилегирана положба во поглед на другите доверители на осигурувачот, како и во воспоставување на правото на директна тужба спрема осигурувачот.⁴² Во посебните услови корисникот на осигурувањето се среќава под поимот трето лице, односно лице кое ќе претрпи штета од извршителот. Од аспект на општата теорија на граѓанско-правната одговорност тука би истакнале една поинаква категоризација на субјектот трето лице. Имено, денеска во правната теорија не е спорно дека граѓанско-правната одговорност на извршителот може да се јави и како договорна и како деликтна одговорност. Без разлика за кој вид на одговорност се работи, традиционалните разлики помеѓу овие два вида на одговорност ќе постојат и во случај на одговорност на извршителот. Истите се гледаат преку обврска за надомест на предвидлива штета кај договорната одговорност, можноста за воведување на клаузулата за ограничување или исклучување на одговорноста, последиците кои настануваат поради пашање во задоцнување, застареноста, надлежноста.⁴³ Трето лице како оштетено во смисла на општата теорија за граѓанско-правната одговорност е лицето кое не е во договорен однос со штетникот и основот на одговорност на штетникот се правилата за деликтна одговорност. Во случај на осигурување од одговорност на извршителот како трето лице, односно како корисник на осигурувањето ќе се јави секое лице кое ќе претрпи штета од извршител, без разлика дали било во договорен однос со него или не.

5.3. Предмет на осигурување и вид на штета што се надоместува со задолжителното осигурување од одговорност

Во посебните услови за осигурување од одговорност на извршители се среќаваме со одредбата дека предмет на осигурување е законската одговорност на извршителите, на заменикот и помошникот на извршителот за причинети штети кои ќе ги предизвикаат на трети лица при вршење на работи за кои се со закон овластени (за извршителите), односно при обавување на основната

⁴¹D. Knežić-Popović, Lj. Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 235.

⁴²Ибид, str. 231.

⁴³Предраг Шулејиќ, Осигурање од одговорности давалаца услуга, *Анали Правног факултета у Београду*, Београд, 1984, стр. 1011-1032, стр. 1013.

дејност во време кога со договор или одорение го заменуваат отсутниот извршител (за заменик и помошник на извршителот).⁴⁴ Во правната литература се среќаваме со мислењето дека кај осигурувањето од одговорност редовен случај е покривањето на штети кои како резултат на вршење на одредена дејност се причинети на некое лице (смрт, повреда на тело или здравје) или на некоја ствар (оштетување или уништување).⁴⁵

Кај осигурувањето од одговорност како карактеристичен вид на штета се јавува "чисто имотната штета", поим кој не е познат во рамки на институтот граѓанско-правна одговорност. Со овој поим се означува имотната штета која не е последица на оштетување или уништување на ствари, ниту на телесни повреди, повреди на здравјето или смрт на лица. До овој вид на штета доаѓа во случај кога поради дејствието на штетникот на оштетениот му е оневозможено нешто да направи или може да превземе нешто но со зголемени трошоци, што за него претставува штета. Овој поим се користи воглавно во рамки на осигурувањето од одговорност со цел да ги одреди потесните или пошироките граници на обврската на осигурувачот, во поглед на штетата што ја покрива осигурувањето.⁴⁶ Во таа смисла, професионалните пропусти на извршителот, како што е пропуштањето на рокови, пропусти во врска со составување на полноважни правни акти итн., по правило имаат за последица настанување на чисто имотна штета. Во посебните услови за осигурување од одговорност на извршителот недостасуваат одредби за видот на штета кој е покриен со осигурувањето. Истите содржат само одредби кој го уредуваат начинот на утврдување и процена на штета, роковите во кои осигурувачот е должен да ја исплати штетата, како и највисокиот износ на штетата која се надоместува со осигурувањето, кој неможе да биде поголем од осигурената сума, по еден штетен настан. Со оглед на тоа дека составен дел на договорот за осигурување се и општите услови за осигурување од одговорност, доколку нивната содржина не е спротивна на содржината на посебните услови, во поглед на определувањето на видот на штета што е предмет на надоместување ќе се применат одредбите од општите услови. Во општите услови се вели дека: "*Ако посебно се договори... или ако тоа е предвидено со посебни одредби од овие Услови, осигурувањето се однесува на одговорноста за "чисто имотни штети"*"

⁴⁴ Член 1 од посебните услови наведени во фуснота 32.

⁴⁵ П. Шулејиќ, Осигурање од одговорности давалаца услуга, *Анали Правног факултета у Београду*, Београд, 1984, стр. 1011-1032, стр. 1024.

⁴⁶ П. Шулејиќ, Осигурање од одговорности давалаца услуга, *Анали Правног факултета у Београду*, Београд, 1984, стр. 1011-1032, стр. 1021. На истиов начин поимот чисто имотна штета е определен во Општи услови за осигурување од одговорност на Кроација осигурување <http://w.crosig.mk/%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8>, пристапено на 10.06.2018.

т.е. штети кои не настанале ниту со повреда на телото или здравјето на некое лице, ниту со оштетување, односно уништување на ствари."⁴⁷ Со ваквото дефинирање на предметот и обемот на покритие на осигурувањето од одговорност неможат да се одредат во доволна мера границите на обврската на осигурувачот. Поради ова видот на штета што осигурувачот е должен да го надомести подетално се одредува преку набројување на случаите на штета што се исклучени од осигурувањето. Во посебните услови посебно се уредува прашањето кои штети се исклучени од осигурувањето. Имено, од осигурувањето се исклучени сите штети кои се настанати а не се оквалификувани со одлука од страна на надлежен претседател на суд како штети настанати поради незаконито спроведување или неисполнување на должности определени со законот за извршување, како и штети причинети со кривично дело.⁴⁸ Понатаму, се среќаваме со одредбите дека од осигурувањето се исклучуваат штети кои се предизвикани: со намера, измама и грубо невнимание на извршителот, заменикот и помошникот на извршителот, од вработени лица кои не се опфатени со осигурувањето, штети настанати поради договорно проширување на одговорноста на осигуреникот и на случаи кои по законот не спаѓаат во вршење на законските активности на извршителот, во случај на водење на постапки спротивно на одредбите од Законот за извршување, за грешки кои биле познати во време на склучување на договорот за осигурување или неможеле да останат непознати, поради престанок на вршење на функција односно разрешување на извршителот кој не е запишан во комората, во сите случаи кога не може да се утврди одговорност на извршителот во согласност со Законот за извршување и условите на осигурувачот, штета во вид на смрт или телесна повреда на лица и за оштетување и исчезнување на ствари, вклучувајќи и кражба на ствари на трети лица, штети на ствари и лица поради загадување на воздух, тло и вода, штети настанати од сите други ризици кои не се опфатени со посебните услови.⁴⁹ Одредени исклучувања имаат за цел да ја стават обврската

⁴⁷ Член 7 од Општи услови за осигурување од одговорност на Кроација осигурување <http://w.crosig.mk/%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8>, пристапено на 10.06.2018; и член 7 од Општи услови за осигурување од одговорност од дејност на Триглав Осигурување АД, <https://www.triglav.mk/wps/wcm/connect/52ea7cbe-7833-4594-8d7b-bfdce20e20a3/Posebni+uslovi+na+dejnost.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=52ea7cbe-7833-4594-8d7b-bfdce20e20a3>, пристапено на 10.06.2018.

⁴⁸ Член 5 од Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Еуролинк осигурување АД Скопје, <http://www.eurolink.com.mk/uploads/13-08.pdf>, пристапено на 15.06.2018.

⁴⁹ Член 5 од Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Кроација осигурување АД Скопје

на осигурувачот во рамките на граѓанско-правната одговорност регулирано со отштетното право (исклучување на договорното проширување на одговорноста на осигуреникот за случаи за кои спред закон не е одговорен), други исклучувања имаат за цел да исклучат посебно опасни ризици кои можат да доведат до катастрофални штети, а постои и група на исклучувања чија цел е да се зачува алеаторноста на договорот, како и потребата за почитување на јавниот поредок и морал – исклучувањето на намерата. Исклучувањето од осигурувањето на штета причинета со намера е во согласност и со законските одредби од ЗОО според кои осигурувачот не одговара за штетата што осигуреникот, договарачот на осигурувањето или корисникот на осигурувањето ја причинил намерно, па ништовна е секоја одредба во полисата која би ја предвидувала неговата одговорност и во тој случај.⁵⁰ Исклучувањето на штета причинета со намера е оправдано и од аспект на фактот дека намерата е неспоива со природата на осигурениот ризик, кој мора да биде независен од волјата на заинтересираните лица.⁵¹ Но посебните услови предвидуваат исклучување на одговорноста и во случај кога штетата е причинета со крајно невнимание – грубо невнимание. Во правната теорија се среќаваме со сфаќањето дека: *"За разлика од другите видови на осигурување, токму кај осигурувањето од одговорност крајното невнимание по правило е покриено со осигурувањето. Кај овој вид на осигурување субјективниот фактор при реализирање на штета е од такво значење, што исклучувањето на крајното невнимание би го лишило осигурувањето од значајната улога на заштита која тоа ја има."*⁵² Споредбеното право, пак, покажува дека кај осигурувањето на професионална одговорност во начело се прифаќа покривање и на крајното невнимание. Единствено кај осигурувањето од одговорност на нотарот крајното невнимание

<http://w.crosig.mk/%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8> пристапено на 15.06.2018; член 5 од Посебни услови за осигурување одговорност на судски извршители на Уника осигурување, http://www.uniqa.mk/repository/media_cnt/UNIQA-Macedonia-2018/34.Posebni~20uslovi~20za~20osiguruvanje~20odgovornost~20na~20sudski~20izvrshiteli_hcm0105150.pdf, пристапено на 15.06.2018 и член 5 од Услови за осигурување од одговорност на извршители на Винер – Виена Иншуренс Груп Скопје, <http://www.winner.mk/wp-content/uploads/2017/02/%D0%A3%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%98%D0%B7%D0%B2%D1%80%D1%88%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8.pdf>, пристапено на 15.06.2018.

⁵⁰ Член 985 став 2 од ЗОО.

⁵¹ D. Knežić-Popović, Lj. Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 235.

⁵² П. Шулејић, *Осигурање од одговорности давалаца услуга*, *Анали Правног факултета у Београу*, Београд, 1984, стр. 1011-1032, стр. 1027.

воглавно не е покриено со осигурувањето. Причина за прифаќање на тој построг режим во поглед на степенот на одговорност се наоѓа во фактот што на нотарот државата му пренела јавни овластувања, па според тоа од него се очекува зголемен степен на внимание.⁵³

5.4. Минимални износи на осигурена сума кај осигурување од одговорност на извршителот

Осигурена сума претставува износ определен со договор или со закон која се смета за горна граница на обврската на осигурувачот при надоместување на штети во опфатот на осигурувањето, односно осигурувачот е должен да исплати надомест само до висината на износот на осигурената сума. На овој начин осигурената сума неможе да послужи ниту како претпоставка ниту како доказ за висината на причинетата штета. Сумата на осигурување од професионална одговорност, генерално зборувајќи, може да биде договорена посебно за секој вид на покриен ризик или единствено за сите видови штети опфатени со осигурувањето. Освен тоа, како и кај сите имотни осигурувања, и кај осигурувањето од одговорност на извршителот се применуваат правилата за подосигурување, надосигурување и забрана за кумулирање на права по основ на осигурување и права по основ на граѓанско-правна одговорност.⁵⁴ Од друга страна, минималниот износ на осигурување претставува износ кој законски е пропишан како најнизок износ на кој мора да гласи осигурената сума при склучување на договор за задолжително осигурување од одговорност. Со посебен договор или со општи услови на осигурување може да се договори и поголем износ на осигурената сума, но не и понизок од најнискиот износ пропишан со закон.⁵⁵ Тој најнизок износ пропишан со Законот за извршување е 100. 000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народна банка на Република Македонија на денот на склучувањето на полиса за осигурување.⁵⁶ Единствено во Условите за осигурување од одговорност на извршители на Винер – Виена Иншуренс Груп Скопје во член 2 став 2 предвидена е оваа минимална сума на осигурување под која не може да се склучи договор за осигурување од одговорност. Во останатите анализирани посебни услови се вели дека: "*Најниската сума на осигурување се определува*

⁵³ D. Knežić-Popović, Lj. Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 236.

⁵⁴ D. Knežić-Popović, Lj. Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 236.

⁵⁵ Види L. Belanić, *Osiguranje od odgovornosti odvjetnika*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Sveučilišta u Rijeci*, Rijeka, 2010, 285.

⁵⁶ Член 43 став 6 од Закон за извршување.

согласно одредбите од законските акти за назначување на извршители и истата изнесува најмалку 50.000 Еур во денарска противвредност."⁵⁷

Споредбеното право укажува на фактот дека законски предвидениот износ на минималната сума на осигурување во нашата држава е релативно понизок во споредба со европската практика на осигурување од професионална одговорност. Имено, минималната сума за осигурување на адвокатот во Франција изнесува 305.000 евра по еден осигуран случај, во германското право 250.000 евра за адвокати, а 500.000 евра за нотари.⁵⁸ Секој јавен извршител во Република Српја е должен да склучи договор за осигурување од одговорност во висина од најмалку 100.000 евра за штета што би можел да ја причини на трети лица при вршење на својата дејност.⁵⁹ Во Република Бугарија⁶⁰ минималната сума на осигурување од одговорност варира помеѓу вредностите 90 000 лева и 1 200 000 лева, во зависност од износот на наплатена такса во претходната година. Во Црна Гора минималниот износ на осигурување се утврдува во износ од најмалку 120 просечни примања во Црна Гора според податоците на органот администрација одговорна за статистички прашања.⁶¹

⁵⁷Член 2 став 3 од Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Кроација осигурување АД Скопје <http://w.crosig.mk/%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8> пристапено на 15.06.2018; член 2 став 3 од Посебни услови за осигурување одговорност на судски извршители на Уника осигурување, http://www.uniqa.mk/repository/media/cnt/UNIQA-Macedonia-2018/34.Posebni~20uslovi~20za~20osiguruvanje~20odgovornost~20na~20sudski~20izvrsite li_hcm0105150.pdf, пристапено на 15.06.2018.

⁵⁸ D. Knežić-Popović, Lj. Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009, str. 236.

⁵⁹ Член 3 став 3 точка 1 од Правилник о општим условима за закључивање уговора о осигурању јавних извршитеља („Службени гласник РС“, бр. 62/2016): „... Договорот за осигурување посебно содржи:... сума на осигурување по осигурен случај за рокот на траење на осигурувањето која изнесува: кај осигурувањето од одговорност на јавниот извршител најмалку 100.000 евра во денарска противвредност ...”

⁶⁰ Наредба № 2 от 6 февруари 2006 г. за задолжителното застраховане на частните съдебни изпълнители, заснована на член 25 од Закон за частните съдебни изпълнители, В сила от 01.09.2005 г., Обн. ДВ. бр.43 от 20 Май 2005г., изм. ДВ. бр.39 от 12 Май 2006г., изм. ДВ. бр.31 от 13 Април 2007г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Јули 2007г., изм. ДВ. бр.64 от 7 Август 2007г., изм. ДВ. бр.69 от 5 Август 2008г., изм. ДВ. бр.97 от 10 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.82 от 21 Октомври 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.49 от 29 Јуни 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.86 от 27 Октомври 2017г., доп. ДВ. бр.103 от 28 Декември 2017г., достапни на <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135516677>, пристапено на 01.08.2018.

⁶¹ Член 15 став 3 од Закон о јавним извршителјима ("Sl. list CG", br. 61/2011 i 22/2017).

Заклучни согледувања

Во правната доктрина денеска не е спорно дека системот на професионална одговорност, како и системот на одговорност на извршителот се развива во присуство и значајно влијание на осигурувањето од одговорност. Главната цел на осигурувањето од одговорност е на оштетениот да му обезбеди надомест на штета. Но, сметаме дека анализата укажа на фактот дека, дури и во случај на задолжително осигурување од одговорност на извршителот, осигурувањето не ја остварува оваа цел. Имено, анализата укажа на неколку правни пречки. Најпрво, конфузноста што постои во поглед на моментот на склучување на договорот за осигурување. Во поглед на ова прашање постои неусогласеност помеѓу законската регулатива и одредбите во посебните услови, како и помеѓу одредбите на самите посебни услови кои зборуваат за два посебни моменти, како моменти на склучување на договорот – потпишување на полисата и поднесување барање за осигурување. Правните последици се состојат во двострука покриеност со осигурување или "дупка" во покриеноста. Ова за оштетениот значи дека во одреден момент кога превземал дејствија извршителот немал полноважно осигурување и оштетениот неможе да добие исплата на осигурената сума од осигурувачот, а од друга страна може да повлече дисциплинската одговорност на извршителот спрема Комората на извршители. Втората правна пречка е опфатот на осигурувањето од аспект на осигурени случаи во кои оштетениот има право да го реализира своето барање спрема осигурувачот. Поконкретно, тука се мисли на исклучувањето на крајното невнимание на извршителот од опфатот на осигурувањето, исклучување за кои неможе да се најде теоретско оправдување, а сепак е доста присутно во осигурителната практика, за жал на штета на оштетените. На крај, видот на штетата што се надоместува со осигурувањето. Имено веќе кажавме дека за овој специфичен вид на осигурување карактеристична е чисто имотна штета, како најчест вид на штета, а во одредени случаи и единствен вид на штета што на оштетениот му се причинува со дејствијата на извршителот. Професионалните пропусти на извршителот, како што е пропуштањето на рокови, пропусти во врска со составување на полноважни правни акти итн., по правило имаат за последица настанување на чисто имотна штета, а во посебните услови за осигурување од одговорност на извршителот недостасуваат одредби за прецизирање на видот на штета кој е покриен со осигурувањето. Околност која уште повеќе го одалечува оштетениот од целосниот надомест на претрпената штета е регулирањето на минималниот износ на осигурената сума, за која видовме дека во најголем дел од посебните услови во нашата осигурителна практика е предвидена во понизок износ од законски предвидениот. Зборувајќи општо за законски предвидениот минимум, пак, можеме да кажеме дека

законодавецот во главно останал во рамките на износите предвидени за истиот вид на одговорност во соседните држави, но од друга страна овие износи сè уште се значително пониски од поставените стандарди во современите развиени држави, како и споредено со тенденциите на ниво на Европската унија. Имајќи ги во предвид сите правни и споредбеноправни согледувања претставени во овој заклучок, можеме да кажеме дека крајниот заклучок е дека осигурувањето од одговорност на извршителот во правото на Р.Македонија не ја остварува доследно својата основна цел – обесштетување на оштетените лица.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Dragana Knežić-Popović, Ljubiša Dabić, *Slobodne profesije-pravni aspekti*, Beograd, 2009;
- Đukić Ostoja, "Profesionalna etika I njen značaj", *Srpska pravna misao, Banja Luka br. 1-4/1995*;
- Loris Belanić, "Osiguranje od odgovornosti odvjetnika", *Zbornik Pravnog fakulteta u Sveučilišta u Rijeci*, Rijeka, 2010, 265;
- Marija Ampovska, "Lawyer's professional liability insurance in Macedonian law", *Зборник радова Универзално и особено у право 2018*, pp. 377-395;
- Silvija Petrić, "Odgovornost odvjetnika za savjet i mišljenje "Zbornik Pravnog fakulteta u Sveučilišta u Rijeci," Rijeka, 2010;
- Гале Галев, Јадранка Дабовиќ Анастасовска, *Облигационо право ЦЕППЕ*, Скопје, 2009;
- Ема Мендушиќ Шкугар, "Обавезно осигурање од одговорности одвјетника", *Zbornik radova s međunarodne znanstveno-stručne konferencije Hrvatski dani osiguranja 2017*, Zagreb, 2017;
- Неда Здравева, *Одговорност за штета во правната професија*, Правен факултет Јустинијан Први Скопје, <http://www.jpacademy.gov.mk/upload/materijali%202015/PPP%20Doc.dr%20Neda%20Zdraveva.pdf>, пристапено на 06.03.2018;
- Предраг Шулејић, "Осигурање од одговорности давалаца услуга", *Анали Правног факултета у Београду*, Београд, 1984;

Правни извори

- Закон за извршување, "Службен весник на Република Македонија" бр. 72/2016;
- Закон о јавним извршителјима, "Sl. list CG", br. 61/2011 i 22/2017;
- Наредба № 2 от 6 февруари 2006 г. за задължителното застраховане на частните съдебни изпълнители, заснована на член 25 од Закон за частните съдебни изпълнители, В сила от 01.09.2005 г., Обн. ДВ. бр.43 от 20 Май 2005г., изм. ДВ. бр.39 от 12 Май 2006г., изм. ДВ. бр.31 от 13 Април 2007г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Јули 2007г., изм. ДВ. бр.64 от 7 Август

- 2007г., изм. ДВ. бр.69 от 5 Август 2008г., изм. ДВ. бр.97 от 10 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.82 от 21 Октомври 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.49 от 29 Јуни 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.86 от 27 Октомври 2017г., доп. ДВ. бр.103 от 28 Декември 2017г., достапни на <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135516677>;
- Правилник о општим условима за закључивање уговора о осигурању јавних извршитеља, "Службени гласник РС", бр. 62/2016;
- Општи услови за осигурување од одговорност на Кроација осигурување <http://w.crosig.mk/%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8>, пристапено на 10.06.2018;
- Општи услови за осигурување од одговорност од дејност на Триглав Осигурување АД, <https://www.triglav.mk/wps/wcm/connect/52ea7cbe-7833-4594-8d7b-bfdce20e20a3/Posebni+uslovi+na+dejnost.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=52ea7cbe-7833-4594-8d7b-bfdce20e20a3>, пристапено на 10.06.2018.
- Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Еуролинк осигурување АД Скопје, <http://www.eurolink.com.mk/uploads/13-08.pdf>, пристапено на 15.06.2018; Посебни услови за осигурување одговорност на извршители на Кроација осигурување АД Скопје <http://w.crosig.mk/%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8> пристапено на 15.06.2018;
- Посебни услови за осигурување одговорност на судски извршители на Уника осигурување, http://www.uniqa.mk/repository/media_cnt/UNIQA-Macedonia-2018/34.Posebni~20uslovi~20za~20osiguruvanje~20odgovornost~20na~20sudski~20izvrsiteli_hcm0105150.pdf, пристапено на 15.06.2018;
- Услови за осигурување од одговорност на извршители на Винер – Виена Иншуренс Груп Скопје, <http://www.winner.mk/wp-content/uploads/2017/02/%D0%A3%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%98%D0%B7%D0%B2%D1%80%D1%88%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8.pdf>, пристапено на 15.06.2018.
- Правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка од 29.05.2018 година;

Закон за облигационите односи, "Службен весник на Република Македонија"
број 18/2001, 78/2001, 04/2002, 59/2002, 05/2003, 84/2008, 81/2009 и
123/130;

Статутот на Комората на извршители на Република од 20.06.2016;

Кодекс на професионална етика на извршителите од 20.06.2016;